

1. Obiekt

BUDYNEK FRONTOWY I
w zespole domu mieszkalnego Kamienica "Hetmańska" /"Sta-
ra Wernica"/

2. Czas powstania

2 poł. XIII w.
poł. XIV w.
poł. XV w.
1 poł. XVII w.
1733
1756
po 1815
po 1850
1972-88

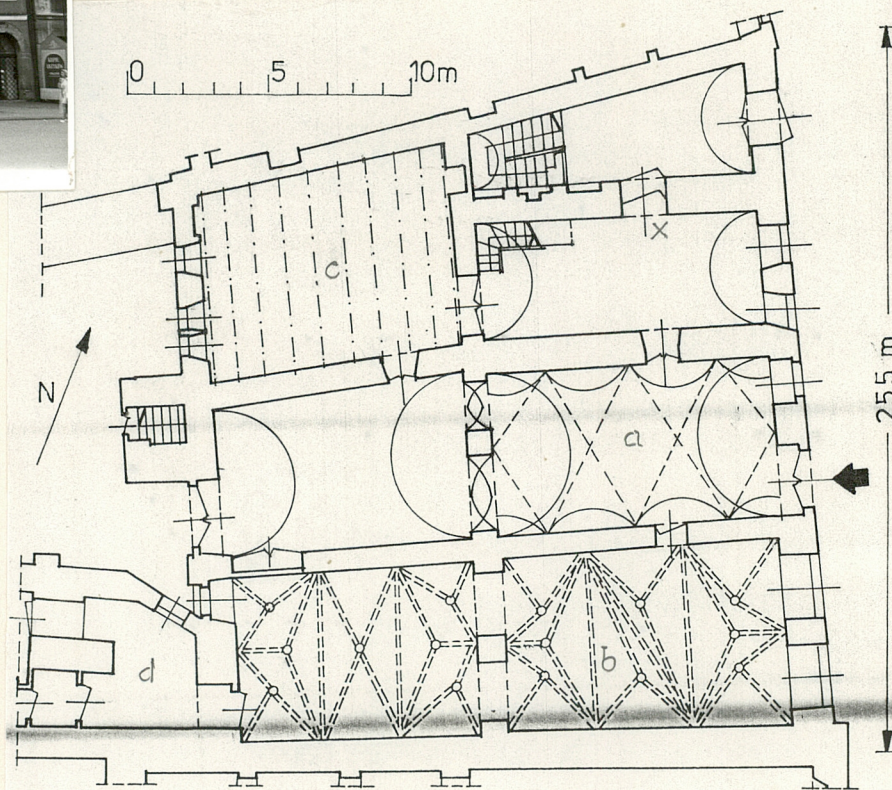
3. Miejscowość

KRAKÓW

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

0 5 10m

a. sień
b. sala "Hetmańska"
c. d. izba tylna
d. główna klatka schodowa
x. drzwi gotyckie

4. Adres

Rynek Główny 17
nr hipoteczny [redacted]

5. Przynależność administracyjna

województwo

gmina Dz. Śródmieście /Stare Miasto/

6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna

1 VI 1975

województwo

powiat Stare Miasto

8. Właściciel i jego adres

9. Użytkownik i jego adres

restauracje, bar, księgarnia,
galeria antyków, biura

10. Rejestr zabytków

Nr A-57

data 23 VI 1932

2. Autorzy, historia obiektu, określenie stylu.

Budynek frontowy należy do najstarszych murowanych domów Krakowa lokacyjnego; jako pierwsze powstały mury obwodowe piwnic traktu frontowego, datowane ogólnie na 2 poł. XIII w. /Swaryczewski/. Zapewne nad tymi piwnicami /które w XIV w. były de facto niskim przyziemiem/ znajdowały się drewniane kondygnacje mieszkalne. Najważniejszymi zmianami średniowiecznymi, które utrwaliły formę budynku na okres czterech wieków były dwie wielkie rozbudowy średniowieczne. Pierwsza z nich, przeprowadzona po poł. XIV w. przyniosła budowę obecnego parteru oraz I p. /w pełnej głębokości dwóch traktów/ a także przedproża /Grabski/. Niektórzy autorzy /Swaryczewski/ wiążą datowanie tej przebudowy z datowaniem dekoracji rzeźbiarskiej wielopolowego sklepienia żebrowego nad pd. salą parteru /w różnych opracowaniach różne daty - od 1.40-tych do 80-tych XIV w.: Piekosiński, Kopera, Misiąg-Bocheńska, Gadomski/. Zworniki sklepienia stanowią unikalny zespół dekoracji rzeźbiarskiej w architekturze niesakralnej Polski Kazimierzowskiej. Do tego zespołu dołączyć należy figuralną dekorację wsporników blend w pomieszczeniach I p. /"główki"/. Równie unikalne są obramienia otworów w sklepieniach przedproża. Z czasów pierwszej rozbudowy zachowało się kilka portali w pomieszczeniach wszystkich kondygnacji, niektóre z bogatym profilowaniem. Jeszcze

13. Opis (sytuacja, materiał i konstrukcja, rzut, bryła, elewacje, wnętrze, wyposażenie, instalacje)

Sytuacja. Usytuowany we wsch. części działki.

Materiał, konstrukcja, technika. Murowany z cegły, z użyciem kamienia łamanego w partii piwnic, ciosów kamiennych w elementach konstrukcyjnych i detalu architektonicznym oraz stiuku w dekoracji fasady. Elewacje tynkowane. Podpiwniczony. Mury obwodowe piwnic z XIII i XIV w., parteru z poł. XIV w., I i II p. z XV w.; w podziałach wewnętrznych i w fasadzie ślady przebudów z w. XVII i XVIII. W piwnicach pod budynkiem sklepienia kolebkowe ceglane z w. XIV, w piwnicy od strony pn. traktu tylnego z w. XV. Sklepienia piwnic przedproża XIV-wieczne, z kamienia łamanego. Na parterze pomieszczenia po stronie pd. w trakcie frontowym i tylnym połączone 2 arkadami, nakryte sklepieniami żebrowymi, 3-polowymi z w. XIV - tzw. Sala Hetmańska. Sień w trakcie frontowym i tylnym /trakty połączone 2 ostrołukowymi arkadami/ posiada sklepienia kolebkowe /w trakcie frontowym z lunetami/ z w. XVII. Sklepieniami kolebkowymi /XVII w./ kryte są też oba pomieszczenia traktu frontowego po stronie pn. Pomieszczenie traktu tylnego po stronie pn. nakryte jest drewnianym, belkowym stropem z XV w. Na I p. pomieszczenie traktu frontowego po stronie pd. /tzw. Sala Rycerska/ włączona do restauracji "Wierzynek" i połączona z budynkiem Rynek Gł. 16/ posiada gotycki strop drewniany, belkowy ze schyłku XV w. Drewnianymi, belkowymi stropami nakryte są także pomieszczenia: pierwsze od strony pn. w trakcie frontowym oraz pn. w trakcie tylnym. W pozostałych pomieszczeniach I i wszystkich II p. sufity. Klatka schodowa nakryta sklepieniem krzyżowym.

Wieżba dachowa o konstrukcji stolcowej. Dach kryty blachą.

W piwnicach, w części zajętej przez restaurację posadzki z płytek ceramicznych. Na parterze w sieni posadzka kamienna; w pomieszczeniach przylegających do sieni /a więc w Sali Hetmańskiej po stronie pd. oraz w obu pomieszczeniach: frontowym i tylnym od strony pn./ posadzki z płytek ceramicznych. W pomieszczeniu frontowym pierwszym od pn. /wejście do restauracji/ - płyty marmurowe. Na wyższych kondygnacjach parkiety.

Klatka schodowa 4-biegowa, ze schodami żelbetowymi w okładzinie drewnianej, tralkowymi balustradami i drewnianymi poręczami. Schody łączące pomieszczenia parteru z piwnicami /obecne zejście do restauracji/ znajdujące się w pomieszczeniu frontowym pierwszym od pn. oraz w przybudówce dostawionej do elewacji tylnej murowane, wyłożone płytami marmurowymi. Schody pomiędzy parterem a I p. w pomieszczeniu frontowym, drugim od strony pn., przy ścianie pn. o konstrukcji metalowej, ze stopniami drewnianymi i metalową balustradą. Drzwi w większości płycinowe, 1- lub 2-skrzydłowe. Okna fasady i elewacji tylnej prostokątne, wielopolowe. Okna klatki schodowej zamknięte łukami półkolistymi, wielopolowe.

Rzut. Trapez zbliżony do kwadratu, z pd. skrzydłem mieszczącym klatkę schodową oraz z kwadratową w planie przybudówką od strony zach. mieszczącą zejście do piwnic. Zajmuje ok. 1/3 powierzchni posesji. Przytyka do pd.-wsch. załamania pd. pierzei Rynku /od wsch./, budynku frontowego posesji Rynek Gł. 16 /od pd./,

<p>4. Kubatura</p> <p>8000 m³</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>2000 m²</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>mieszkalno-gospodarcze, rezydencjonalne, usługowe, reprezentacyjne /XIII-XV w.: początkowo prawda-</p>	<p>17. Urzyczkowanie obecne</p> <p>usługowe/piwnice: bar; parter: restauracja, księgarnia, handel kiermaszowy, galeria antyków; I p.: restauracja "Wierzynek" oraz biura instytucji mających swoje siedziby w budynku przy ul. Brackiej 4; II p.: biura/</p>
<p>8. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>1972-88 remont generalny</p> <p>Remont prowadzony był wg zmieniających się koncepcji architektonicznych i konserwatorskich, etapami, które w dużym stopniu uwarunkowane były nieprzewidzianymi odkryciami. Studia i terenowe prace odkrywkowe podjęto w l. 60-tych, dokonując rozeznania sali ze sklepieniem żebrowym /A. Frazikowa 1964, A. Swaryczewski 1969/. Następnie przeprowadzono badania kompleksowe w całym budynku /A. Swaryczewski z zespołem 1972/, uzupełniane później dodatkowymi badaniami architektonicznymi /A. Swaryczewski, J. Laskownicka 1979, A. Karbowski, A. Putyra 1980/ i badaniami polichromii /E. Gil, D. Czapczyńska/. Efektem prac studialnych i terenowych było ustalenie faz rozwojowych budynku oraz odsłonięcie kilku zabytkowych stropów /w tym polichromowanych/, kilku portali, odsłonięcie polichromii średniowiecznej i polichromii późniejszych, ceramicznej posadzki średniowiecznej i średniowiecznych drzwi.</p> <p>Prace projektowe, ogólnobudowlane oraz konserwatorskie prowadziły ekipy Miejskiego Biura Projektów, Pracowni Konserwacji Zabytków i Przedsiębiorstwa Rewaloryzacji Zabytków.</p> <p>Zasadniczą zmianą o charakterze urbanistycznym było obniżenie budynku o jedną kondygnację i odtworzenie attyki XVIII-wiecznej wg przekazów ikonograficznych.</p> <p>Zgodnie z ówczesnie wyznawaną doktryną konserwatorską dążono do maksymalnego wyeksponowania</p>		<p>19. Stan zachowania (dotyczy: budowlano-techniczne, ściany wewnętrzne, strop, instalacje)</p> <p>podobnie obiekt o charakterze publicznym potem kamienica mieszczańska /?/; XVI w.: kamienica czynszowa; XVII-XVIII w.: rezydencja magnacka; XIX-XX w.: kamienica czynszowa/</p> <p>Stan zachowania bardzo dobry.</p> <p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Utrzymać obecny stan materialny obiektu, zmienić sposób użytkowania - zaleca się ograniczenie ilości użytkowników. Zaleca się przekazanie w użytkowanie dolnych kondygnacji /parter i I p./ instytucji wyższej użyteczności; zlikwidować handel kiermaszowy.</p> <p>Wszelkie zmiany sposobu użytkowania nie mogą pociągać za sobą zmian w substancji zabytkowej; wymiana wyposażenia i instalacji musi odbywać się pod nadzorem konserwatorskim.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowania)

P. karta zbiorcza

22. Bibliografia

P. karta zbiorcza

J.T.Frazik, Sklepienia żebrowe w Polsce XV wieku, Sztuka i ideologia XV wieku, Warszawa 1978

J.Gadomski, Sale gotyckie w domu przy Rynku Głównym 17 w Krakowie i ich dekoracja rzeźbiarska, Sztuka i ideologia XIV wieku, Warszawa 1975

W.Grabski, Średniowieczne przedproża krakowskich domów, Zeszyty Naukowe Politechniki Krakowskiej. Architektura, z.1, Kraków 1956

W.Grabski, Ze studiów nad zabudową mieszkalną średniowiecznego Krakowa, Teka Komisji Urbanistyki i Architektury, t.II, 1968

23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsca przechowania, sygnatury)

P. karta zbiorcza

Ikonografia

- fragment fasady kamienicy Hetmańskiej, fot., APK
Zb.Ikon. A II/583

- sklepienie Sali Hetmańskiej, repr.fot., Kalendarz Czecha, 1911

- Rynek Gł. z wylotem ul.Grodzkiej, fot.I.Kriegera, BJ, Dz.Grafiki. b.nr

24. Uwagi różne

25. Opracował

tekst Waldemar Komorowski, Iwona Kader, X 1993

imię, nazwisko, data, podpis

plany, rysunki arch.Ewa Grochowska, X 1993

imię, nazwisko, data, podpis

zdjęcia fotogr. Jacek Szkolnicki, X 1993

imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowania negatywów u autora

Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

27. Załączniki

4 wkładki

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkal- nego Kamienica "Hetmańska"	c.d. punktu 12,13

12. więcej reliktyw wyposażenia i dekoracji zachowało się z czasów drugiej przebudowy, która nastąpiła prawdopodobnie po poł. XV w. Ich wartość jest równie wysoka - wymienić należy strop o unikalnym profilowaniu belek /z których jedną ozdabia przedstawienie o nierozszyfrowanej symbolice: postacie męska i kobieca połączone sznurem/, portale ostrołukowe, obramienia okienne z sediliami, filar międzyokienny, drzwi obite blachą /z kompletem zamków/, posadzkę ceramiczną w jednym z pomieszczeń, polichromię /filakterie z napisami/ i nawet fragmenty stolarki okiennej. Przebudowa późnośredniowieczna ustaliła zachowany do dziś układ wnętrz /z wyjątkiem komunikacji pionowej/: dwa trakty i trzy pasma, z których środkowe mieści szeroką, przelotową sień. Budynek uzyskał II p. oraz nową fasadę o bogatej dekoracji /być może rzeźbiarskiej, o czym świadczą ułożone skosem ciosy, będące prawdopodobnie pozostałością po wimpergach/. Archiwalia XVI-wieczne nie wzmiankują o żadnej większej przebudowie, nie ma też jej śladów w obiekcie. Jest to fakt znamieny - w chwili gdy kamienice całego miasta przechodziły przekształcenia kamienica przy Rynku pozostała bez zmian. Jedynie w kilku pomieszczeniach wymieniono stropy /jeden zachowany/. Zmiany XVII-wieczne miały charakter modernizacji: w 1 poł. XVII w. zbudowano klatkę schodową z latarnią w środkowej części pn. partii budynku i założono wielkowsmiarowe kamienne okna w fasadzie. Prawdopodobnie ta pierwsza adaptacja barokowa miała związek z przejęciem posesji przez rody arystokratyczne. Druga, którą przeprowadził w 1733 budowniczy Gotfried Schulz wg planów architekta saskiego Jana Zygmunta Deybla, zrealizowana została dla Branickich. Powstała wtedy obszerna trójbiegowa klatka schodowa w osobnym pawilonie na styku budynku frontowego i oficyny bocznej pd. /w czasie budowy zniszczono jedno przęsło sklepienia żebrowego/. Trzecia przebudowa, czy restauracja, została przeprowadzona w 1756 przez architekta Klemma. Prawdopodobnie wtedy powstała attyka - archaiczna jak na owe czasy, ale charakterystyczna dla Krakowa /por. attyka Szarej Kamienicy/, którą zniesiono w XIX w. a ostatnio odbudowano. Zmian kubaturowych nie było, dach pozostawał średniowieczny. Z czasów adaptacji nowożytnych w zasadzie nie przetrwało nic z wyposażenia i dekoracji wnętrz. Zachował się okazały portal wjazdu /zwieńczenie późniejsze/. Po zniszczeniach przełomu XVIII i XIX w. budynek wyremontowany po 1816 wg planów Jana Drachnego i Szczepana Humberta /zakres prac bliżej nieznany, zapewne nowa fasada i wyposażenie/ Pożar 1850 zniszczył górne kondygnacje /na I p. tylko niektóre stropy/. Odbudowa przeprowadzona w l. 1850-53 wg projektów Feliksa Radwańskiego ukształtowała taki stan jaki dotrwał do przebudowy l. 80-tych XX w.: dom otrzymał III p., nowy, płaski i dach kalenicowy, późnoklasycystyczną fasadę i zupełnie nowe wyposażenie wnętrz - standartowe, nie wychodzące poza przeciętne.

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Keder, X 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Wzór ODZ 1978 r.

13. podwórza i oficyny bocznej pd. /od zach./ oraz posesji Rynek Gł.18 /od pn./. 2-traktowy, z 1-traktowym skrzydłem pd., z przelotową sienią na parterze /będącą fragmentem ciągu komunikacyjnego pomiędzy Rynkiem Gł. a ul.Bracką/. Klatka schodowa usytuowana w skrzydle pd., na styku z oficyną pd., zajmuje część tylnego traktu budynku po stronie pd.

Piwnice dostępne schodami z przybudówki dostawionej do elewacji tylnej oraz za pośrednictwem schodów znajdujących się w pierwszym od pn. pomieszczeniu parteru w trakcie frontowym. Pomieszczenia parteru dostępne z Rynku i sieni. Wyższych kondygnacji za pośrednictwem klatki schodowej. Budynek komunikuje się z obydwoimi oficynami, i pośrednio przez nie, z budynkiem przy ul.Brackiej 4. Dwa pomieszczenia I p. od strony pd. połączone są funkcjonalnie z pomieszczeniami I p. budynku frontowego posesji Rynek Gł.16 /są częścią zajmującej budynek przy Rynku Gł.16 restauracji "Wierzynek"/.

Bryła. Budynek jest zwartą bryłą z klatką schodową w osobnym pawilonie, tworzącym pd. skrzydło. Do budynku od strony zach. dostawiono niewielki parterowy aneks mieszczący schody prowadzące do piwnic. Nakryty dachem kalenicowym, 2-spadowym; aneks stromym dachem pulpitowym. Budynek stanowi część zwartej zabudowy pd. pierzei Rynku Gł.; nie różni się wysokością od innych budynków frontowych, wyróżnia się natomiast urozmaiconą sylwetą /attyka w fasadzie/.

Elewacje. Fasada - włączona w ciąg zwartej zabudowy pd. pierzei Rynku Gł., 3-kondygnacyjna z wysoką ścianą kolankową i attyką, 7-osiowa, niesymetryczna, tynkowana. Podzielona na 3 strefy: parter, I-II p., attyka. Ogólny wyraz fasady eklektyczny; parter z przewagą elementów XIX- i XX-wiecznych, piętra z odwołaniami do detali wczesnobarokowych, zwieńczenie to rekonstrukcja attyki XVIII-wiecznej.

Parter /w części pn. na niewysokim, kamiennym cokole/ ozdobiony wyprowadzonymi w tynku boniami. Okna 1 i 2 osi /licząc od lewej, czyli od pd./ należące do Sali Hetmańskiej, prostokątne, ujęte we wspólne, profilowane obramienie /XX w./. Stolarka współczesna, o podziale 6-półowym. W 3 osi portal z XVIII w. z uzupełnieniami XIX-wiecznymi /zwieńczenie/, ujmujący wejście do sieni, w typie aedikuli, zamknięty łukiem półokrągłym. Nadświetle oszkłone. Brama drewniana, płycinowa.. Ościeża i łuk zamknięty kluczem profilowane. Portal flankowany zdwojonymi pilastrami korynckimi, dźwigającymi belkowanie faliście wygięte nad wejściem i ujmujące płaskorzeźbę z popiersiem rycerza i roślinnymi elementami dekoracyjnymi, mieszczącą się pomiędzy prześwitem wejścia a łukiem belkowania. Na gzymsie belkowania, po obu stronach portalu, na przedłużeniu pilastrów płaskorzeźbione panoplia /hełmy/. Po obu stronach nadświetla, na pilastrach, okrągłe marmurowe tabliczki ze złożonym numerem budynku /2 ćw.XIX w./.

W osiach 4,5 i 6 /od lewej/ prostokątne, 2-półowe okna w opaskach kamiennych /w 4 osi gładkiej, w 5 i 6 profilowanych/. W 7 osi wejście ujęte w gładkie, kamienne obramienie, ze współczesnymi, przeszklonymi drzwiami. Pomiędzy 6 i 7 osią wmurowana tablica marmurowa w profilowanym, kamiennym obramieniu z tekstem informującym o pożarze Krakowa w roku 1850. Strefa parteru zamknięta od góry gzymsem, przerwany w 3 osi przez portal i w 7 osi /nad wejściem/ przez prostokątne okienko, przedzielone kamienną laską i ujęte w profilowane kamienne obramienie. /XV w./.

I i II p. tworzą kolejną strefę fasady, zamkniętą od góry gzymsem, a od pn. i pd., na skrajach elewacji ograniczoną pasami "boniowania" wyprowadzonego w tynku /poza tym lico gładkie/. Okna o formie wczesnobarokowej, prostokątne, ujęte w profilowane, uszate, XVII-wieczne obramienia, z gzymsami parapetowymi i nadokiennikami w postaci płycin zwieńczonej gzymsem. W dwóch osiach od strony pd. /Sala Rycerska/

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkal- nego Kamienica "Hetmańska"	c.d. punktu 13,18

13. 4-polowe, przedzielone kamiennym, profilowanym słupkiem i kamiennym, profilowanym ślemieniem w 2/3 wysokości. Stolarka o podziale wielopolowym. W osiach 3,4,5 i 6 okna 6-polowe /2 słupki kamienne i ślemię/; stolarka o podziale wielopolowym. W 7 osi okno 4-polowe; stolarka jak w poprzednich oknach. Okno 7 osi jest węższe od 4-polowych okien w osiach 1 i 2.
- Na II p. okna prostokątne, jednakowej wielkości, w tynkowych, profilowanych opaskach, z gzymsami parapetowymi. Ślemię w połowie wysokości; podziały szczeblinami stolarki na 16 pól. Ponad gzymsem zamykającym II p. wysoka ściana kolankowa w której 5 symetrycznie rozmieszczonych, okrągłych okienek ujętych w tynkowe, profilowane opaski. Pomiędzy okienkami 1 a 2 i 4 a 5 osi /licząc od lewej/ dekoracyjne elementy roślinne ze stiuku, dopełniające dekoracji attyki. Ściana kolankowa zamknięta gzymsem, nad którym faliście ukształtowana attyka ze stanowiącą jej główny akcent, zwieńczoną półokrągłym łukiem ścianką pośrodku, ozdobioną wykonaną ze stiuku tarczą z herbem Gryf i koroną hrabiowską.
- Elewacja tylna /podwórzowa/ - 3-kondygnacyjna, 4-osiova, tynkowana; bez podziałów i artykulacji architektonicznej; na parterze częściowo przysłonięta przybudówką.
- Na parterze w 1 i 2 osi /licząc od lewej, czyli od pn./ kamienny cokół, w którym zakratowane, prostokątne okienka piwniczne, a wyżej 2 prostokątne okna o podziale 3-polowym /stolarka współczesna/ w kamiennych, gładkich obramieniach. 3 Oś zasłonięta przybudówką mieszczącą zejście do piwnic, z półkolistym portalem kamiennym z ciosów, nakrytą stromym, pulpitowym, pobitym blachą dachem sięgającym okien I p.
- W 4 osi wejście do sieni z ostrołukowym, kamiennym, profilowanym portalem z XV w.; w wejściu okuta brama z nadświetlem. Na I p. 4 okna prostokątne, ze współczesną stolarką o podziale 16-polowym, bez ślemienia, ujęte w profilowane obramienia / w 1 i 2 osi od lewej-kamienne, XVII-wieczne, w 3 i 4 - tynkowe/, z gzymsami parapetowymi. Okna II p. podobne, ze ślemieniem w połowie wysokości, ujęte w tynkowe, profilowane opaski. Elewację zamyka od góry gzyms.
- Elewacja klatki schodowej /pn./ - pomiędzy elewacją tylną budynku frontowego a elewacją oficyny bocznej pd.; 4-kondygnacyjna, 2-osiova, tynkowana. Na parterze w 1 osi /licząc od lewej, czyli od wsch./, cofniętej w stosunku do lica ściany, prostokątne, zakratowane okno w kamiennym obramieniu. Na wyższych kondygnacjach po 2 okna wielopolowe, zamknięte półkolistymi łukami /na III p. mniejsze niż na I i II/.
- Wnętrze i wyposażenie. W piwnicach zachował się zespół portali średniowiecznych pochodzących z XIV-XV w., w tym 2 portale ostrołukowe, sfazowane /2 ćw. XIV w./ i kilka portali sfazowanych o łuku półokrągłym. Z XIV w. pochodzą też obramienia okienek piwnicznych w sklepieniach przedproża. Na parterze w Sali Hetmańskiej /pd. strona obu traktów/ sklepienie żebrowe, 3-przęsłowe /czwarte przeszło zlikwidowane - zacho-

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Keder, X 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

Wzór ODZ 1978 r.

wana nasada żebra/, wielopolowe. Zworniki z opracowaniem rzeźbiarskim o tematyce heraldycznej /herby ziem polskich, popiersia i przedstawienia symboliczne/. Żebra profilowane. Na ścianie pd. zakonserwowane malowidło gotyckie - kolorowe pasy u nasady sklepienia. Na parterze i I p. znajduje się również cały zespół średniowiecznych detali architektonicznych: gotyckie blendy w pn. ścianie pn. pomieszczenia tylnego traktu na parterze; ostrołukowy, profilowany portal w przejściu z sieni na podwórze; portal ostrołukowy, profilowany w pn. ścianie drugiego od pn. pomieszczenia frontowego na parterze, a w nim okute listwami drzwi z zachowanym kompletem zamków; kamienny portal z płaskim nadprożem na pd. ścianie pierwszego od pn. pomieszczenia frontowego na parterze z okutymi drzwiami i zachowanymi zamkami; dwa gotyckie portale w pomieszczeniach I p.; kamienne obramienia okien z XV w. na parterze w pomieszczeniu tylnym od strony pn. oraz w pn. części elewacji frontowej. Kamienny, półokrągły portal z ciosów /XVI w./ znajduje się w przybudówce elewacji tylnej, mieszczącej zejście do piwnic.

W pomieszczeniu tylnego traktu od strony pn. na parterze oraz frontowego traktu od strony pd. na I p. /Sala Rycerska/ drewniane, belkowe stropy o profilowanych i polichromowanych belkach z XV w.; w pomieszczeniu parterowym strop o rzadko spotykanym profilowaniu, a na jednej z belek symboliczne przedstawienie kobiety i mężczyzny połączonych sznurem; w sali Rycerskiej przetrwała również renesansowa, polichromowana kolumna międzyokienna. Drewniany strop, polichromowany, z profilowanymi belkami z XVI w. znajduje się w pomieszczeniach pn. na I p. Na parterze i I p. zachowały się fragmenty średniowiecznych posadzek z płytek ceramicznych.

W sieni, na ścianie pd. tylnego traktu, obok wyjścia na podwórze, neogotyckie drzwi 2-skrzydłowe, z nadświetlem. Stolarka drzwiowa na piętrach w większości z pocz. XX w. - drzwi płycinowe, 1- lub 2-skrzydłowe. W pomieszczeniach I p. piece kaflowe z pocz. XX w. o kaflach secesyjnych i pseudorenesansowych.

Instalacje: elektryczna, gazowa, wodociągowa, kanalizacyjna, centralnego ogrzewania, klimatyzacyjna.

18. wszelkich wartości kulturowych o genezie średniowiecznej i nowożytnej, nawet kosztem integralności koncepcji późniejszych. Stąd decyzje /1974 i 1975/ o odsłonięciu kamieniarki z XVII w. i attyki w fasadzie, co wiązało się ze zniszczeniem elewacji Radwańskiego z poł. XIX w. Ograniczono również autonomię budynku przez włączenie pomieszczeń I p. /Sala Rycerska/ do kombinatu gastronomicznego "Wierzynek".

Wszystkie elementy zabytkowe zostały poddane konserwacji.

Dokumentacje

B. Lambor z zespołem, Dokumentacja konserwatorska powykonawcza ściany północnej "Sali Rycerskiej", mps PRZ 1979

T. Kaszyńska, Dokumentacja konserwatorska stropu nad "Salą Rycerską", mps PKZ 1979

E. Gil, D. Czapczyńska, Dokumentacja konserwatorska z badań interwencyjnych na obecność polichromii w sieni budynku, mps PRZ 1982

M. Piątkiewicz, -Łęska z zespołem, Inwentaryzacja zabytkowych kaflów oraz projekt rekonstrukcji fragmentu zabytkowego pieca, mps 1985

A. Karbowski, Propozycje eksponowania wybranych wtórników kamiennych, odnalezionych w czasie prac

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkal- nego Kamienica "Hetmańska"	c.d. punktu 18,22,23, 2 fotografie

18. badawczych i remontowych w latach 1972-86, mps PRZ 1987

J.Kamieniarczyk, W.Czyrak z zespołem, Dokumentacja prac konserwatorskich przy drewnianych stropach I i II p., mps PRZ 1987

J.Kamieniarczyk, K.Kapcia z zespołem, Dokumentacja prac konserwatorskich przy polichromii w pomieszczeniach I i II p., mps PRZ 1988

A.Karbowski, W.Fabiański, Dokumentacja prac konserwatorskich przy piecu barokowym, mps Ars Antiqua 1987

E.Jaśkiewicz-Nowak, Dokumentacja z wykonanych prac konserwatorskich przy elementach kamiennych I i II p., mps PRZ 1987

K.Dobrzańska, E.Knafel-Olko, Dokumentacja konserwatorska przy elementach kamiennych w piwnicach, na parterze i na elewacjach, mps PRZ 1988 (5 tomów dokumentacji)

Z.Skupio, B.Holewińska, Dokumentacja konserwatorska prac przy dekoracji malarskiej pomieszczeń I p., mps SP 1989

M.Sobol, Dokumentacja prac konserwatorskich przy kracie metalowej, mps Plastyka 1988

K.Dobrzańska, E.Knafel-Olko, Dokumentacja prac konserwatorskich przy sklepieniu Sali Hetmańskiej, mps PRZ 1989

A.Grochal, P.Gąsior, Dokumentacja prac konserwatorskich przy malowidle ściennym i kotwie żelaznej, PRZ 1989

22. W.Komorowski, M.Łukacz, Bursa Węgierska w Krakowie w okresie średniowiecza i renesansu, TKUiA, t.XIX, 1985

F.Kopera, Rzeźby sali królewskiej Kazimierza Wielkiego, tzw.Sali Hetmańskiej w Rynku Krakowskim, Notatki do historii sztuki i kultury w Polsce, Kraków 1909

M.Kretschmerowa, Portale domów krakowskich, Kraków 1957

A.Misiąg-Bocheńska, Ze studiów nad gotycką rzeźbą architektoniczną w Polsce, Biuletyn Historii Sztuki, t.III, 1934/35

F.Piekosiński, Sala gotycka w kamienicy hetmańskiej w Krakowie, Rocznik Krakowski, t.I, 1898

Dokumentacje

R.Frazikowa, Ekspertyza naukowo-konserwatorska dla części budynku w Rynku Gł.17 (sklep Desa), mps 1964

Wkładkę założył: Waldemar Komorowski, Iwona Kęder, X 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....

A.Swaryczewski, Badania architektoniczne sieni i sali sklepu DESA w domu Rynek Gł.17 w Krakowie, mps 1969

A.Swaryczewski, J.Laskownicka, Ekspertyza konserwatorska. Pomieszczenia zachodniej części parteru w domu Rynek Główny 17, mps 1979

A.Karbowski, A.Putyra, Ekspertyza konserwatorska. Badania uzupełniające (części pomieszczeń parteru i I p.)

A.Karbowski, W.Czyrak, Interwencyjne badania tynków Sali Hetmańskiej, mps PRZ 1989

23. - wylot ul.Grodzkiej na Rynek, mal.M.Stachowicz, ol.pł., 1821, MNK/II/208

Kartografia

Plan zabudowy Rynku krakowskiego z 1787 r., D.Pucek (wg S.Tomkowicz, Ulice i place Krakowa w ciągu dziejów ..., Biblioteka Krakowska nr 63-64, Kraków 1926.

sklepienie "Sali Hetmańskiej"

strop "Sali Rycerskiej"

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
KRAKÓW	BUDYNEK FRONTOWY w zespole domu mieszkal- nego Kamienica "Hetmańska"	2 fotografie

parterowa część
elewacji tylnej

strop i okno
d. izby tylnej

Wkładkę założyli: Waldemar Komorowski, X 1993
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: .....